

تعیین رابطه بین سبک های دلبستگی با بهزیستی معنوی در بین کارکنان اداره آموزش و پرورش شهرستان بندرگز

مریم توکلی

دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تعیین رابطه بین سبک های دلبستگی با بهزیستی معنوی بوده است. روش انجام پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کارکنان زن آموزشی اداره آموزش و پرورش بندرگز ز در سال ۱۳۹۶ بوده اند که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۸۰ نفر به روش نمونه گیری غیرتصادفی در دسترس انتخاب شده اند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه های بهزیستی معنوی پالوتزین و الیسون و پرسشنامه سبک های دلبستگی هازن و شیور بوده است. یافته ها بیانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بین سبک دلبستگی ایمن و بهزیستی معنوی بوده است (۰/۶۰۲). همچنین بین سبک دلبستگی اجتنابی با بهزیستی معنوی (۰/۲۷۵)، همبستگی معکوس معناداری وجود داشته و بین خرده مقیاس سبک دلبستگی دوسوگرا با بهزیستی معنوی (۰/۴۶۱) رابطه معکوس معناداری وجود داشته است. بنابراین می توان گفت تسهیل دلبستگی ایمن می تواند نقش مهمی در بهزیستی معنوی کارکنان ایفا نماید، بنابراین به دست اندرکاران پیشنهاد می شود در برنامه ریزی ها و مداخلات به این متغیر توجه شود و نسبت آموزش هایی از جمله مثبت اندیشی اقدام شود.

واژه های کلیدی: بهزیستی معنوی، سبک های دلبستگی، کارکنان

مقدمه

دلبستگی، پیوند عاطفی عمیق است که با افراد خاصی در زندگی خود داریم که باعث می شود وقتی با آن‌ها تعامل می کنیم لذت ببریم و در مواقع استرس، از نزدیکی آن‌ها احساس آرامش کنیم (لورا برگ^۱، ۱۳۸۷). واژه دلبستگی برای توصیف تمایل کودک به نزدیک افراد خاص ماندن و احساس امنیت بیشتر در حضور این افراد، بکار می رود (بردشاو و کنت^۲، ۲۰۱۷). الگوهای دلبستگی ممکن است منعکس کننده ی تعامل بین خلق و خوی کودک و پاسخدهی والدین باشد (اتکینسون^۳، ۱۳۸۵). دلبستگی، پایه و اساسی برای رشد سالم کودک، ارتباط معنی دار در بزرگسالی و عشق و عاطفه والدینی محسوب می شود. نیازهای درونی و طبیعی دلبستگی کودک و همچنین تلاش او در جهت رشد طبیعی، فعال کننده های قوی برای احساسات انکار شده ما در دوران کودکی است (فرز و دیتوماسو^۴، ۲۰۱۵). دلبستگی عبارت است از برقراری پیوند عاطفی عمیق با افرادی خاص در زندگی به نحوی که تعامل با آن‌ها باعث احساس شغف و نشاط شود و وجود آن‌ها به هنگام تنش مایه آرامش باشد. شکل گیری دلبستگی تدریجی است (بشارت، نوربخش، رستمی و فراهانی، ۱۳۹۱). سه معیار اصلی تعریف کننده یک رابطه دلبستگی را در دوره طفولیت "جستجوی همجواری"، "تأثیر پایگاه ایمنی بخش"، و "اعتراض جدایی" دانسته اند (لبری و سسومز^۵، ۲۰۱۲؛ به نقل از بشارت، نوربخش، رستمی و فراهانی، ۱۳۹۱). به طور کلی دلبستگی را می توان جو هیجانی حاکم بر روابط افراد تعریف کرد (ویدکایند، باندلوف، هیتمن، هاومن، رینک و انجل هیوتر^۶، ۲۰۱۳).

بهبزبستی معنوی: واژه «معنویت» به تمایل انسان برای جستجوی معنای زندگی از طریق تعالی نفس یا از طریق نیاز به ارتباط با چیزی فراتر از خودش اشاره دارد. دین به شکلی از جستجوی معنوی اشاره دارد که با آداب و سنن رسمی دینی مرتبط است، در حالی که معنویت به چنین بافتی وابسته نیست. از این روی، واژه «معنویت» بیشتر به جستجو برای امر قدسی اشاره دارد و واژه دین، به جستجویی اشاره دارد که پایه‌های آن در شکل‌های رسمی (نهادی) معنویت قرار دارد. در حال حاضر، تعداد نسبتاً قابل توجهی از مطالعات وجود دارد که چگونگی تأثیر دین‌داری و معنویت را بر سلامت جسمی و روانی بررسی کرده‌اند. بیشتر این مطالعات نشان می‌دهند که افراد دین‌دارتر و افرادی که فعالیت‌های دینی بیشتری دارند، معمولاً از حیث روانی و جسمی سالم‌تر هستند (کمپتون^۷، ۲۰۰۱).

نظریه دلبستگی: بالبی در ۱۹۶۹ نظریه دلبستگی را مطرح کرد. به نظر او روابط اجتماعی طی پاسخ به نیازهای زیست شناختی و رواشناختی مادر و کودک پدید می‌آیند. از نوزاد انسان رفتارهایی سر می‌زند که باعث می شود اطرافیان از او مراقبت کنند و در کنارش بمانند. این رفتارها شامل گریستن، خندیدن و سینه‌خیز رفتن به طرف دیگران می‌شود. از نظر تکاملی، این الگوها ارزش «نطباقی» دارند زیرا همین رفتارها باعث می‌شوند که از کودکان مراقبت لازم بعمل آید تا زنده بمانند (بالبی ۱۹۶۹). بالبی توضیح داد که در هفته‌های اول زندگی نوزاد تقریباً به طور کامل به مادر وابسته است. اما هنوز به مادر دلبسته نشده است. ایجاد دلبستگی تقریباً از ۶ ماهگی شروع می‌شود. این وابستگی، کم و بیش با رشد کودک، کاهش پیدا می‌کند. در واقع به نقش دلبستگی در ترغیب احساس ایمنی تاکید شده است. وابستگی موجب مستقل شدن کودک می‌گردد و بدین صورت بالبی وابستگی را از دلبستگی متمایز نمود. تفاوت دیگر این دو مفهوم این است که وابستگی در مرحله ناپختگی صورت

¹ Lora-Berg

² Bradshaw, & Kent

³ Atkinson

⁴ Freeze, & DiTommaso

⁵ Labrie, Sessoms

⁶ Wedekind, Bandelow, Heitmann, Havemann-Reinecke, Engel, Huether

⁷ Compton

می‌گیرد. اما دل‌بستگی نیاز به کمی پختگی و رسش دارد. نتیجه عمده کنش متقابل بین مادر و کودک، به وجود آمدن نوعی دل‌بستگی عاطفی بین فرزند و مادر است (جونگ، چای، کیم، ۲۰۱۵). این دل‌بستگی و ارتباط عاطفی با مادر است که سبب می‌شود کودک به دنبال آسایش حاصل از وجود مادر باشد. بخصوص هنگامی که احساس ترس و عدم اطمینان می‌کند، بالبی و مری اینسورت معتقدند که همه کودکان به هنجار احساس دل‌بستگی پیدا می‌کنند و دل‌بستگی شالوده رشد عاطفی و اجتماعی سالم در دوران بزرگسالی را پی‌ریزی می‌کند. در واقع دل‌بستگی‌های انسان نقش حیاتی در زندگی وی ایفا می‌کند (رحمانیان، زمانی و علیبازی، ۱۳۹۴).

ایمونز معتقد است که مردم جهان امروزه بیش از گذشته به معنویت و مسایل معنوی گرایش دارند و از همین رو است که بررسی علمی معنویت یکی از بحث‌های مهم و رایج در بهداشت جسمی و روانی شده است. (قائمی مقدم و اصفهانی اصل، ۱۳۹۴). از آن جایی که ناراحتی‌های روانی معمولاً در سراسر عمر اتفاق می‌افتند، می‌توان گفت که ایجاد و حفظ بهزیستی معنوی، نقش حیاتی در سازگاری با فشارها دارد (رادمهر و یوسف‌وند، ۱۳۹۵).

با توجه به رشد کشورها و بخش‌های مختلف صنعت توجه به توسعه شایستگی‌ها و ظرفیت‌های بالقوه نیروی کار ضروری به نظر می‌رسد و بنابراین بررسی کیفیت زندگی کاری از اهمیت بالقوه‌ای بر خوردار است (حقیقی و علیداد ابهری، ۱۳۹۶). سبک‌های دل‌بستگی، روش‌های مواجهه فرد با موقعیت‌های استرس‌زا را متأثر می‌سازد (ابراهیمی مقدم و اتفاقی، ۲۰۱۶). چنانچه اهمیت منابع انسانی در توسعه و رشد و بالندگی سازمان‌ها و ادارات و کاهش نارساییها و تقویت کارایی نیروی انسانی است تا مسائل اساسی پیشروی مدیریت منابع انسانی در سازمان‌ها و ادارات و کاهش نارساییها و تقویت کارایی نیروی انسانی موجود که خاستگاه مدیران متعهد، متخصص و شایسته در آینده کشور را تشکیل می‌دهد، مورد بررسی قرار گیرد، بر این اساس هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین بهزیستی معنوی و سبک‌های دل‌بستگی در میان کارکنان اداره آموزش و پرورش بندرگز بوده است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل ۳۱۵ نفر از کارکنان زن آموزشی اداره آموزش و پرورش بندرگز در سال ۱۳۹۶ بوده اند که به روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۰۸ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه بهزیستی معنوی^۸ SWRS و پرسشنامه سبک‌های دل‌بستگی^۹ هازن و شیور (۱۹۸۷) بوده است.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS ۱۸ و آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شده است.

الف. پرسشنامه بهزیستی معنوی^{۱۰} SWRS

این آزمون توسط پالوتزین و الیسون^{۱۱} در سال ۱۹۸۲ ساخته شد و شامل ۲۰ سؤال و دو خرده‌مقیاس است. سؤالات فرد آزمون مربوط به خرده‌مقیاس بهزیستی مذهبی بوده و میزان تجربه فرد از رابطه رضایت بخش با خدا را مورد سنجش قرار می‌دهد؛

^۸ spiritual well-being

^۹ attachment styles

^{۱۰} spiritual well-being

^{۱۱} Palutzian & Ellison

سؤالات زوج مربوط به خرده مقیاس بهزیستی وجودی است که احساس هدفمندی و رضایت از زندگی را میسنجد. مقیاس پاسخگویی به سؤالات لیکرت ۶ درجه ای از "کاملاً موافقم" تا "کاملاً مخالفم" است. پالوتزین و الیسون در پژوهشی ضریب آلفای کرونباخ بهزیستی مذهبی و وجودی و کل مقیاس را به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۹۳ گزارش نمودند. پایایی این مقیاس توسط دهشیری و همکاران (۱۳۸۷) روی دانشجویان دختر و پسر از طریق آلفای کرونباخ برای کل مقیاس و خرده مقیاس بهزیستی وجودی به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۲ و ۰/۸۷ و با روش باز آزمایی به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۷ و ۰/۸۱ گزارش شده است.

ب. پرسشنامه سبک های دلبستگی^{۱۲} هازن و شیور (۱۹۸۷)

برای اندازه گیری سبک های دلبستگی از مقیاس دلبستگی بزرگسال که با استفاده از مواد آزمون دلبستگی های هازن و شیور (۱۹۸۷) ساخته شده است و توسط بشارت در مورد دانشجویان دانشگاه تهران هنجاریابی شده است. این پرسشنامه شامل ۱۵ سوالی است و سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا را در مقیاس ۵ درجه ی لیکرت می سنجد. پرسشنامه سبک دلبستگی از ۲ بخش دلبستگی عمومی و اختصاصی تشکیل شده و سبک دلبستگی را در سه سطح ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دو سوگرا ارزیابی می کند. در بخش اول، ۲۱ عبارت وجود دارد که در مقیاس لیکرت از عدد ۱ به معنای هیچ و عدد ۵ به معنای خیلی زیاد نمره گذاری شده است. ضریب آلفای کرونباخ پرسشهای هریک از زیرمقیاسهای ایمن، اجتنابی، دو سوگرا، درباره ۲۴۰ نمونه دانشجویی برای کل آزمودنیها به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ برای دانشجویان دختر و برای دانشجویان پسر ۰/۷۳، ۰/۷۱ و ۰/۷۲ بود که نشانه هماهنگی درونی مقیاس دلبستگی بزرگسال است. در قسمت دوم، آزمودنی با انتخاب یک گزینه از سه گزینه های که نوع دلبستگی را توصیف میکنند، سبک دلبستگی خود را مشخص میکند. ضریب همبستگی میان نمره های آزمودنیها در دو قسمت پرسشنامه برای آزمودنیهای دختر و پسر به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۷ بود. ضریب قابلیت باز آزمایی مقیاس دلبستگی بزرگسال برای یک نمونه ۳۰ نفری در دو نوبت با فاصله دو هفته برای کل آزمودنی ها $r=0/92$ ، $r=0/90$ دختر آزمودنیهای و $r=0/93$ پسر آزمودنیهای محاسبه شد. اعتبار محتوای مقیاس دلبستگی بزرگسال با سنجش ضرایب همبستگی میان نمره های ۴ نفر از متخصصان روانشناسی بررسی شد براساس نتایج به دست آمده، ضرایب همبستگی از ۰/۷۳ تا ۰/۷۶ برای سبک دلبستگی ایمن از ۰/۶۰ تا ۰/۷۶ برای سبک دلبستگی اجتنابی ۰/۶۳ تا ۰/۸۷ برای سبک دلبستگی دو سوگرا محاسبه شد که همه در سطوح ۰/۰۵ و ۰/۰۱ معنی دار هستند (حاتمی ورزنه، ۱۳۸۹).

روش گردآوری اطلاعات

در این پژوهش با توجه به هدف ابتدا به مطالعات کتابخانه ای پرداخته شد که به بررسی مبانی نظری و جمع آوری پیشینه کافی، همچنین با استفاده از کتاب ها و مقالات، مجلات و سایت های اطلاعاتی شبکه اینترنت انتخاب گردید. در گام دوم با توجه به روش میدانی به تعیین روش آماری و به استفاده از ابزار پرسشنامه، در هر یک از مراحل کار پژوهشی پرداخته شد، در نهایت در حیطه ی عملیاتی پس از کسب مجوزهای سازمانی با مراجعه به سازمان آموزش و پرورش شهرستان بندرگز به صورت فردی آزمودنی ها گزینش در ابتدا توضیحات مقدماتی در خصوص هدف طرح و نحوه ی همکاری و تکمیل ابزارها به آزمودنی ها داده شده و پس از کسب رضایت نامه آگاهانه از جانب نمونه هدف در خصوص اجراء ابزارها در اختیار افراد گروه

¹² attachment styles

نمونه قرار گرفت، پس از جمع آوری اطلاعات داده ها خام با توجه به نرم افزار مورد نظر تجزیه و تحلیل و نهایت فرضیات مورد بررسی قرار گرفت.

یافته های پژوهش

جدول ۱: خلاصه تحلیل آماری مربوط به ماتریس ضرایب همبستگی پیرسون بین سبک های دل بستگی با

بهزیستی معنوی						
متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
سبک دل بستگی ایمن	۱					
سبک دل بستگی اجتنابی	-۰/۱۳۵*	۱				
سبک دل بستگی دوسوگرا	-۰/۲۸۳**	۰/۷۳۳**	۱			
بهزیستی مذهبی	۰/۶۰۵**	-۰/۲۸۲**	-۰/۴۶۶**	۱		
بهزیستی وجودی	۰/۵۱۱**	-۰/۲۲۸**	-۰/۳۸۹**	۰/۷۱**	۱	
بهزیستی معنوی	۰/۶۰۲**	-۰/۲۷۵**	-۰/۴۶۱**	۰/۹۲۱**	۰/۹۲۸**	۱

* در سطح ۰/۰۱ معنی داری است. ** در سطح ۰/۰۵ معنی داری است.

نتایج مندرج در جدول (۱) همبستگی معناداری بین کیفیت زندگی کاری با بهزیستی معنوی را نشان می دهد و به طور جزئی بین سبک دل بستگی ایمن با بهزیستی معنوی (۰/۶۰۲) رابطه مثبت معناداری وجود دارد، بین سبک دل بستگی اجتنابی با بهزیستی معنوی (۰/۲۷۵)، همبستگی معکوس معناداری وجود دارد و بین خرده مقیاس سبک دل بستگی دوسوگرا با بهزیستی معنوی (۰/۴۶۱) رابطه معکوس معناداری وجود دارد. بین سبک دل بستگی ایمن (۰/۶۰۵)، سبک دل بستگی اجتنابی (-۰/۲۸۲) و سبک دل بستگی دوسوگرا (-۰/۴۶۶) با بهزیستی مذهبی رابطه معناداری وجود دارد و بین سبک دل بستگی ایمن (۰/۵۱۱)، سبک دل بستگی اجتنابی (-۰/۲۲۸) و سبک دل بستگی دوسوگرا (-۰/۳۸۹) با بهزیستی وجودی رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

با توجه به نتایج بدست آمده، بین کیفیت زندگی کاری با بهزیستی معنوی رابطه مستقیم معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و فرضیه ی ۲ پژوهش مورد تایید واقع گردید. این یافته ها با پژوهش های بیرانوند، عزیزی، دهقان منشادی (۱۳۹۵)؛ راه پیما و شیخ الاسلامی (۱۳۹۵)؛ قاسمی، امیری و مولوی (۱۳۹۵)؛ منکرسبی (۱۳۹۳)؛ زرین کلک و طباطبایی برزکی (۱۳۹۱)؛ بردشاو و کنت (۲۰۱۷)؛ هیلین و همکاران (۲۰۱۶)؛ بایرامی و همکاران (۲۰۱۲)؛ مینر، داسون و مالون (۲۰۱۴)؛ جونگ، چای، کیم (۲۰۱۵) در جهت روابط بین سطوح تجربه ی مثبت در دل بستگی با مباحث معنوی همسو می باشد.

با نگاهی گذرا به نظریات دلبستگی پیرو مباحث دینی از جمله نظریه کرک پاتریک^{۱۳} (۱۹۹۲)، که تبیین‌کننده ارتباط بین مدل‌های دلبستگی و سطوح معنوی است (وانگ^{۱۴}، ۲۰۱۳)، می‌توان استنباط کرد که نوع دلبستگی فرد، در تمام ارتباط‌های یکسان است (مثل ارتباط با مراقب، معشوق و خدا)، رشد دلبستگی با رشد ارتباطات به عنوان پناهگاه امن، منجر به ایجاد اعتماد و انگیزه برای ارتباط، کاهش اضطراب و افزایش دلگرمی و اطمینان می‌گردد. یک سرپناه امن، ضمن ایجاد امیدواری در لحظات دشواری، آمادگی، عملکرد و شایستگی را در روابط بین فردی تسهیل و قدرت پذیرش مخاطرات ورود به روابط میان فردی را بالا می‌برد. به نظر می‌رسد، در چنین فردی اعتماد و انگیزه برای تداوم ارتباط، و آمادگی مقابله بامشکلات احتمالی در زندگی فردی و زوجی بالاتر باشد. علاوه بر این، پرورش دلبستگی، با افزایش رفتار در فرد، به سوی خداوندی که حضور فیزیکی ندارد، اما در همه احوال حمایت‌گر است، احساس ارزشمندی و قابل اعتماد بودن را بالا می‌برد (فرز و دیتوماسو، ۲۰۱۵). چنین فردی از جدایی و فقدان از خداوند، به عنوان انگاره دلبستگی دچار اندوه می‌گردد و همیشه به دنبال جلب رضایت اوست. همچنین بر اساس مفهوم معنویت تبیین شده توسط پرز (۲۰۱۲) نیز، که متکی بر شش بعد ارتباط با خدا، بعد وجودی، صمیمیت، بخشش و مشارکت و بعد آئینی-عبادی است، در فرد قدرت و تمایل برقراری رابطه صمیمانه با خدا را فراهم نموده و ادراک ضرورت اعتقاد به «وابستگی به خداوند» را ایجاد می‌نماید. چنین فردی، در روابط خود به خدا توکل و اعتماد کامل داشته، خداوند را طراح اصلی و مقدرکننده خود می‌داند. ضمن احساس رضامندی از رابطه، برای جلب رضای الهی به فعالیت‌های معنوی و دینی می‌پردازد. احساس آرامش و اطمینان در او، موجب صمیمیت با همسر گردیده، قدرت بخشش و درک خطاهای همسر را در او بالا برده و این باور در او شکل می‌گیرد که باید تلاش کند. نقشی را که خداوند در زندگی به او واگذار نموده، به خوبی ایفا می‌کند و از این منظر، در بستر دلبستگی به خدا پرورش می‌یابد (هیلین و همکاران، ۲۰۱۶). در آموزه‌های اعتقادی و عبادی مکتب حیات بخش اسلام نیز دلبستگی و توجه به ذات باری تعالی، از طریق عبادات و ارتباط معنوی با خالق به زندگی معنا و مفهومی صحیح می‌دهد. این فرد، حالتی از بودن و منعکس نمودن احساس و رفتار مثبت و شناخت روابط با خود، دیگران، طبیعت و وجودی متعالی، موجب بروز احساس هویت، تمامیت، رضایت، لذت، قناعت، زیبایی، عشق، احترام، نگرش‌های مثبت و آرامش و هماهنگی درونی و هدف و جهت در زندگی می‌گردد و بدین ترتیب، بهزیستی معنوی در وجود او رشد می‌یابد. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

- ۱- با توجه به تاثیرپذیری بهزیستی معنوی از طریق سبک‌های دلبستگی پیشنهاد می‌گردد، پیرو پیشگیری سطح نخست که تاکید بر آموزش داراست با آموزش افرادی توان بازخورد مناسب را در کودکان آنان در خانواده مشاهده نمود.
- ۲- با توجه به نقش و اثر متغیرهای کیفیتی و ارتباطی همانند دلبستگی در سطوح بهزیستی تجربه شده، پیشنهاد می‌گردد مشاوران و درمانگران حوزه خانواده در روش‌ها و درمان‌های به این متغیرهای زمینه‌ای که می‌تواند عملکرد کلی افراد را تحت شعاع قرار دهند، توجه ویژه نمایند.
- ۳- کارشناسان می‌توانند مداخله‌های مشاوره‌ای (مانند تشویق به آرامش خود) که مخالف با الگوهای آشنا انسان‌ها هستند (مانند تشویق به خودگویی منفی) انتخاب کنند. مثلاً، افرادی با سطوح بالای دلبستگی اضطرابی تمایل دارند تا خودشان را به صورت منفی ببینند و یک سیستم دلبستگی پرتحرکی دارند، آن‌ها ممکن است برای اطمینان کافی از حمایت دیگران، در عوض استفاده از توانایی درونی‌شان برای مراقبت خود، توجه بیشتری به سیگنال‌های بیرونی دارند.

¹³ Kirkpatrick¹⁴ Wang

منابع

۱. فلاح، مریم. (۱۳۹۰). بررسی و تجزیه و تحلیل رابطه کیفیت زندگی کاری و عملکرد کارکنان سازمان اقتصادی کوثر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
 ۲. فتاح، ناظم؛ شاکری ارقنه، غلامرضا و مطلبی، آزاده. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین کیفیت زندگی کاری بر رضایت شغلی دبیران مقطع متوسطه در دبیرستان های آموزش و پرورش شهرستان نظرآباد، فصل نامه پژوهش اجتماعی. ۱۲، ۷۶-۹۵.
 ۳. قائمی مقدم، مریم؛ اصفهانی اصل، مریم. (۱۳۹۴). رابطه ی بهزیستی معنوی و بهزیستی روانشناختی با کیفیت زندگی کارکنان بیمارستان دکتر گنجویان دزفول، کنفرانس بین المللی علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ایلیا.
 ۴. قاسم زاده، حسن (۱۳۸۴). بررسی وضعیت کیفیت زندگی کاری کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تبریز. فصلنامه علوم مدیریت، ۲، ۸۶-۶۳.
 ۵. عبدی، حنا؛ بابایی، کریم؛ گلمحمدزاده، سبحان. (۱۳۹۶). رابطه ابعاد بهزیستی معنوی- مذهبی با نشانه های شخصیت اسکیزوتایپی، چهارمین کنفرانس بین المللی نوآوری های اخیر در روانشناسی، مشاوره و علوم رفتاری، تهران، دانشگاه نیکان.
 ۶. عرفانی خانقاهی، معصومه؛ شیرزاد کبریا، بهارک؛ صداقت، مریم (۱۳۹۶). ارتباط هوش معنوی و سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی کاری کارکنان دانشگاه آزاد واحد پزشکی تهران فصلنامه مدیریت سلامت. ۲۰ (۷۰): ۵۱-۴۰.
 ۷. عزیز نژاد، بهاره؛ پورحیدر، رحیمه؛ قلی نژاد، زعفر؛ محمدرضایی، ژیل (۱۳۹۳). رابطه بین کیفیت زندگی کاری و بهبود عملکرد کارکنان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. مجله پرستاری و مامایی ارومیه. ۱۲ (۱۱): ۱۰۶۱-۱۰۵۴.
 ۸. گودوزوند چگینی، مهرداد؛ میردوزوند، سید غزاله. (۱۳۹۱). رابطه کیفیت زندگی کاری و رضایت شغلی کارکنان بیمارستان های دولتی شهر رشت، تحقیقات علوم پزشکی زاهدان. ۱۴، ۲، ۱۰۸-۱۱۱.
 ۹. گل پرور محسن (۱۳۹۳). الگوی ساختاری رابطه پیوند معنوی با سرمایه روان شناختی و بهزیستی معنوی در پرستاران. فصلنامه مدیریت پرستاری. ۳ (۲): ۴۰-۳۰.
 ۱۰. مانگری، ندا. (۱۳۹۴). رابطه بین نگرش مذهبی، سبک های دلبستگی و شادکامی با رضایت زناشویی دبیران زن متاهل شهرستان شوش، اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه، بصورت الکترونیکی، شرکت طلای سبز، انجمن پایش.
 ۱۱. محمدزاده، جهانشا؛ خسروی، افرا؛ رضایی، علی اصغر (۱۳۹۱). بررسی سبک های دلبستگی به عنوان یکی از متغیرهای پیش بین در وابستگی به مواد مخدر در جوانان پسر شهر ایلام. پژوهش های نظام سلامت، ۸، ۷؛ ۱۱۵۹-۱۱۶۵.
 ۱۲. نریمانی محمد، ایل بیگی قلعه نی رضا، رستمی مریم (۱۳۹۳). نقش نگرش مذهبی، بهزیستی معنوی و حمایت اجتماعی در پیش بینی رضایت از زندگی مادران کودکان کم توان ذهنی. کودکان استثنایی، ۱ (۳): ۴۹-۴۱.
 ۱۳. نریمانی محمد، پرزور پرویز، عطادخت اکبر، عباسی مسلم. نقش بهزیستی معنوی و پایبندی مذهبی در پیش بینی رضامندی زناشویی پرستاران. مجله بالینی پرستاری و مامایی. ۱۳۹۴؛ ۴ (۲): ۱۰-۱.
 ۱۴. یعقوبی، ا؛ محقق، ح؛ منظمی تبار، ف. (۱۳۹۳). رابطه بهزیستی معنوی و امیدواری با رضایت شغلی از زندگی در سالمندان. فصلنامه روانشناسی و دین، ۷، ۳ (۲۷)، ۱۰۹-۱۲۱.
15. Ahmadi, V., Davoudi, I., Ghazaei, M., & Mardani, M. (2013). Prevalence of obsessive love and its association with attachment styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 696-700.
 16. Ahmadi, K. H., Ashrafi, S. N., Kimiaei, S. A., & Afzali, M. H. (2010). Effect of Problem-Solving on Marital Satisfaction. *Journal of applied sciences*, 10.
 17. Ai, A. L., Bolling, S. F., & Peterson, C. (2000). The use of prayer by coronary artery bypass patients. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 10(4), 205-220.

18. Ardalan, M., Sarchehani, Z., & SARCHEHANI, M. (2014). THE RELATIONSHIP OF TEACHERS' SPIRITUAL INTELLIGENCE TO QUALITY OF WORK LIFE AND MATURITY.
19. Bano, S., Chaddha, U., & Hussain, S. (2015). Spiritual intelligence, quality of life and length of service as predictors of organizational commitment among power sector employees. *Indian Journal of Positive Psychology*, 6(1), 26.
20. Bradshaw, M., & Kent, B. V. (2017). Prayer, attachment to God, and changes in psychological well-being in later life. *Journal of aging and health*, 0898264316688116.
21. Chinomona, E. (2017). Modelling The Influence Of Workplace Spirituality, Quality Of Work Life, Expectations Towards Work On Commitment To Long-Term Career Of Employees In Gauteng Province, South Africa. *Journal of Applied Business Research*, 33(4), 693.
22. Chamberlain, T.J., & Hall, C.A, *Realized Religion: Research on the Relationship Between Religion and Health*, 2000, Philadelphia, PA: Templeton Foundation.
23. Compton, W.C, "Toward a tripartite factor structure of mental health: Subjective well-being, personal growth, and religiosity". *Journal of Psychology*, 135(5), 486-500, 2001.
24. Davis, L. Z., Cuneo, M., Thaker, P. H., Goodheart, M. J., Bender, D., & Lutgendorf, S. (2017). Changes in spiritual well-being and psychological outcomes in ovarian cancer survivors. *Psycho-Oncology*.
25. Sim, T. N., & Loh, B. S. (2003). Attachment to God: Measurement and dynamics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20(3), 373-389.
26. Tagay, Ö., & Karataş, Z. (2012). An Investigation of Attachment Styles of College Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 745-750.